

MEMO Volksgezondheid
Paragraaf 1 Volksgezondheid
Paragraaf 1.1 Algemeen

In het kader van een goede ruimtelijke ordening moet worden onderzocht of een bestemmingsplan niet zodanige risico's voor de volksgezondheid meebrengt dat het woon- en leefklimaat niet onaanvaardbaar verslechtert. Hierbij is het effect dat nabijgelegen veehouderijen op de volksgezondheid kunnen hebben een mee te wegen belang.

In de omgeving van de nieuwe woonwijk zijn verschillende veehouderijen gelegen. Daarom wordt in deze paragraaf aandacht besteed aan het effect dat deze veehouderijen op de volksgezondheid van de bewoners van de nieuwe woonwijk kunnen hebben.

Paragraaf 1.2 Onderzoeken

Vanaf 2009 zijn er verschillende onderzoeken uitgevoerd naar de relatie tussen wonen in de omgeving van een veehouderij en mogelijke volksgezondheidsrisico's.

Mogelijke effecten van intensieve veehouderij op de gezondheid van omwonenden (2011)

Allereerst kan worden gewezen op het onderzoeksrapport 'Mogelijke effecten van intensieve veehouderij op de gezondheid van omwonenden: onderzoek naar potentiële blootstelling en gezondheidsproblemen' van juni 2011 van het IRAS, NIVEL en RIVM. In dit onderzoek is geconcludeerd dat omwonenden van veehouderijen potentieel zijn blootgesteld aan fijnstof, een aantal specifieke micro-organismen en endotoxinen. Op kortere afstand van de bedrijven, vooral als het meerdere bedrijven zijn, kan deze blootstelling effecten geven op de gezondheid, met name op de luchtwegen. Uit de resultaten van het onderzoek kan niet worden geconcludeerd om welke afstand tot bedrijven het gaat en bij welke concentraties gezondheidseffecten optreden. Er bleek geen relatie te zijn tussen het aantal veehouderijbedrijven en de dierdichtheid in een postcodegebied (waarin de woning van de betrokkene stond) en de gezondheid van omwonenden. Dit inventariserend onderzoek kan niet verder gaan dan het aangeven van potentiële blootstelling en mogelijke effecten op de gezondheid.

De toenmalige minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft in een Kamerbrief van 21 juni 2011 dan ook geconcludeerd dat er geen aanwijzingen zijn gevonden voor een specifiek verband tussen het vóórkomen van bepaalde aandoeningen en de nu bestaande megastallen (Kamerstukken II 2010/11, 28 973, nr. 67).

Volgens de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State bevat het onderzoek geen algemeen aanvaarde wetenschappelijke inzichten op grond waarvan zou moeten worden geconcludeerd dat een veehouderij zodanige risico's voor de volksgezondheid kan opleveren, dat een ontwikkeling om die reden moet worden geweigerd (zie bijvoorbeeld ABRS 26 juni 2013, ECLI:NL:RVS:2013:28).

Gezondheidsrisico's rond veehouderijen (2012)

Op 30 november 2012 is het aanvullend gezondheidsonderzoek 'Gezondheidsrisico's rond veehouderijen' van de Gezondheidsraad verschenen. In dit onderzoek wordt geconcludeerd dat er weliswaar indicaties zijn van de (potentiële) blootstelling van omwonenden, maar dat er nog veel onduidelijkheden zijn. De beschikbare wetenschappelijke informatie over de gezondheidseffecten bij omwonenden en de relatie hiervan tot blootstellingsgegevens is schaars en heterogeen en heeft beperkte zeggingskracht. De gegevensbasis is te smal voor conclusies over oorzakelijke kwantitatieve verbanden tussen het optreden van gezondheidsproblemen en blootstelling aan specifieke componenten in het fijnstof. Het enige gezondheidsrisico waarvoor tot het moment van het onderzoek wel stevig wetenschappelijk bewijs bestaat, zijn

uitbraken van Q-koorts. Bij de stand van kennis ten tijde van het onderzoek is het niet mogelijk om één kwantitatief beoordelingskader te ontwikkelen, waarin beleidsmatig wordt vastgelegd welke risiconiveaus voor omwonenden maximaal toelaatbaar zijn.

De toenmalige staatssecretaris van Economische Zaken heeft in een Kamerbrief van 14 juni 2013 naar aanleiding van het gezondheidsonderzoek geconcludeerd dat er onvoldoende wetenschappelijke kennis is over de gezondheidsrisico's van veehouderijen en dat er om die reden, met uitzondering van endotoxinen, nog geen gefundeerde keuzes kunnen worden gemaakt over algemene afstandscriteria of andere normen worden gesteld (Kamerstukken II 2012/13, 28 973, nr. 134).

De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in meerdere uitspraken vastgesteld dat in het rapport onder andere wordt geconcludeerd dat de stand van de wetenschap tekortschiet om duidelijke uitspraken over de gezondheidsrisico's van wonen in de buurt van veehouderijen te kunnen doen (zie bijvoorbeeld ABRS 17 april 2013, ECLI:NL:RVS:2013:BZ7730). Er zijn geen algemeen aanvaarde wetenschappelijke inzichten op grond waarvan zou moeten worden geconcludeerd dat een veehouderij onaanvaardbare risico's voor de volksgezondheid kan opleveren.

Veehouderij en Gezondheid Omwonenden (2016)

Op 5 juli 2016 is het onderzoek 'Veehouderij en Gezondheid Omwonenden' (VGO 1) van het RIVM gepubliceerd. In dit onderzoek is onderzocht of het wonen in de buurt van veehouderijen effect kan hebben op de gezondheid van omwonenden. Hieruit komen een aantal positieve en een aantal negatieve gezondheidseffecten naar voren. Een eenduidig antwoord is daarom niet te geven. Het onderzoek richt zich op mogelijk verbanden tussen stoffen en micro-organismen van veehouderijen en gezondheidseffecten. Op basis van alleen het onderzoek kan niet worden vastgesteld of dit oorzakelijke verbanden zijn.

Dit hebben de toenmalige staatssecretaris van Economische Zaken en Infrastructuur en Milieu dan ook geconcludeerd in een Kamerbrief van 7 juli 2016 (Kamerstukken II 2015/16, 28 973, nr. 181). Omdat de resultaten van het onderzoek wel reden geven tot bezorgdheid, hebben de staatssecretarissen aangegeven dat het kabinet zich op maatregelen zal beraden.

Op basis van het onderzoek 'Veehouderij en Gezondheid Omwonenden' kan echter niet worden geconcludeerd dat de veehouderij zodanige risico's voor de volksgezondheid veroorzaakt dat een ontwikkeling van een veehouderij om die reden zou moeten worden geweigerd. Het onderzoek bevat hiertoe namelijk geen algemeen aanvaarde wetenschappelijke inzichten, zo heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State in verschillende uitspraken vastgesteld (zie bijvoorbeeld ABRS 12 oktober 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2687 en ABRS 17 mei 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1301).

Veehouderij en Gezondheid Omwonenden, aanvullende studies (2017)

Op 16 juni 2017 is het onderzoek 'Veehouderij en Gezondheid Omwonenden (aanvullende studies). Analyse van gezondheidseffecten, risicofactoren en uitstoot van bio-aerosolen' (VGO 2) van het RIVM gepubliceerd. Rondom pluimveehouderijen hebben mensen een grotere kans op een longontsteking. Dit is in het VGO 1-onderzoek al geconcludeerd, maar een nadere analyse van de gegevens bevestigt deze conclusies en onderbouwt ze steviger. Er zijn sterke aanwijzingen dat fijnstof en componenten ervan mensen gevoeliger maken voor luchtweginfecties. Specifieke ziekteverwekkers afkomstig van dieren kunnen echter niet worden uitgesloten.

Er wordt een consistent verband gevonden tussen de aanwezigheid van (melk)geitenhouderijen op afstanden van 1,5 tot 2 kilometer en een verhoogd risico op longontsteking. Rondom geitenhouderijen hebben mensen

dus een grotere kans op longontsteking. Hiervoor zijn eerder al aanwijzingen gevonden, maar die zijn nu nader onderbouwd over een langere periode. De onderzoekers zien deze toename over alle jaren van 2007 tot en met 2013, dus ook na de Q-koortsepidemie, die van 2007 tot en met 2010 plaatsvond. De Q-koortsepidemie heeft waarschijnlijk tijdens de vroege jaren bijgedragen aan het verhoogde aantal longontstekingen. Het is echter geen verklaring van het verhoogde risico vanaf 2011. Wat deze toename wel veroorzaakt, is nog onduidelijk volgens de onderzoekers. Gelet op de onzekerheden rondom de oorzaken van het verhoogde risico op longontsteking rondom geitenhouderijen is eerst meer onderzoek nodig in en om geitenhouderijen naar het voorkomen van, de samenstelling van, de uitstoot van en verspreiding van (bio-)aerosolen en fijnstof, alvorens gerichte bedrijfsmaatregelen kunnen worden geadviseerd.

Het VGO 2-onderzoek bevestigt ook de eerdere conclusie dat mensen met COPD, die in de buurt van veehouderijen wonen, vaker en ernstiger klachten hebben dan mensen die op grotere afstand van veehouderijen wonen.

Uit luchtmetingen in de woonomgeving blijkt dat de concentratie endotoxinen in de lucht toeneemt naarmate de afstand tot een veehouderij kleiner wordt of het aantal veehouderijen in een gebied groter wordt. Endotoxinen zijn kleine onderdelen van micro-organismen die luchtwegirritatie en ontstekingsreacties kunnen veroorzaken. Veehouderijsectoren met de hoogste uitstoot van fijnstof, zoals de pluimvee- en varkenshouderij, dragen duidelijk bij aan de concentratie van endotoxinen in de leefomgeving. Opvallend is volgens het VGO 2-onderzoek dat ook sectoren van de veehouderij die niet bekendstaan om een hoge uitstoot van stoffen toch substantieel lijken bij te dragen aan de concentratie van endotoxinen in de leefomgeving.

De toenmalige staatssecretaris van Economische Zaken heeft in een Kamerbrief van 16 juni 2017 aangegeven dat hij de verhoogde ziektedruk een zorgelijk signaal vindt. Omdat de oorzaak van de ziektedruk rond geitenhouderijen onduidelijk is, zal op dit punt vervolgonderzoek uitgevoerd worden (Kamerstukken II 2016/17, 28 973, nr. 192). Gelet op de gevonden effecten lijken maatregelen noodzakelijk, maar zoals de onderzoekers aangeven, is meer inzicht nodig voordat risicoreducerende maatregelen kunnen worden getroffen. Dit neemt niet weg dat het in de tussentijd van belang is dat het bevoegd gezag, bij het nemen van besluiten op het gebied van ruimtelijke ordening en, voor zover mogelijk, bij het nemen van besluiten over het verlenen van vergunningen, rekening houdt met deze zorgelijke signalen.

Naar het oordeel van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State vormt ook het VGO 2-onderzoek geen reden om geen medewerking te verlenen aan de ontwikkeling van een veehouderij. Uit het onderzoek volgt namelijk niet dat een veehouderij zodanige risico's voor de volksgezondheid kan opleveren dat een ontwikkeling van een veehouderij om die reden moet worden geweigerd. Dit blijkt onder andere uit een uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State over een besluit voor een geitenhouderij in het onderzoeksgebied van het VGO-onderzoek (ABRS 6 februari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:340).

Als het bevoegd gezag daar aanleiding toe ziet, is het overigens wel bevoegd om de ontwikkeling van een veehouderij te weigeren vanwege mogelijke gezondheidsrisico's (zie bijvoorbeeld rechtbank Zeeland-West-Brabant 14 maart 2019, ECLI:NL:RBZWB:2019:1105).

Veehouderij en Gezondheid Omwonenden, deelonderzoek (2018)

Op 22 oktober 2018 is een deelonderzoek van het onderzoeksprogramma Veehouderij en Gezondheid Omwonenden 3 (VGO 3) bekend gemaakt. Dit deelonderzoek ('Longontsteking in de nabijheid van geiten- en pluimveehouderijen; actualisering van gegevens uit huisartspraktijken 2014-2016') is gericht op longontsteking in de nabijheid van geiten- en pluimveehouderijen.

De resultaten van het deelonderzoek wijzen, net als het VGO 2-onderzoek, op een associatie tussen het wonen in de nabijheid van een geitenhouderij en een verhoogd risico op longontsteking. Het herhaalde resultaat maakt de associatie tussen longontsteking en de nabijheid van geitenhouderijen consistent en vraagt daarom om nader onderzoek dat dieper ingaat op de mogelijke causaliteit. De associatie tussen een verhoogd risico op longontsteking en het wonen in de buurt van een pluimveehouderij blijkt niet meer statistisch significant te zijn.

De minister voor Medische Zorg en de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben in een Kamerbrief van 22 oktober 2018 aangegeven dat het deelonderzoek het belang van inzicht in de oorzaak van de verhoogde ziektedruk rond geitenhouderijen benadrukt (Kamerstukken II 2018/19, 28 973, nr. 205). Hiernaar wordt onderzoek uitgevoerd om uiteindelijk risicoreducerende maatregelen te kunnen nemen. Naar verwachting wordt het VGO 3-onderzoek in 2021 afgerond.

Om vast te stellen of het ontbreken van de associatie in de pluimveehouderij in de afgelopen jaren een trendbreuk vormt, worden in het kader van een vervolgonderzoek ook de gegevens over de jaren 2017 en 2018 geanalyseerd. De ministers houden vanwege de gezondheidsrisico's van fijnstof vast aan het generiek verminderen van de stalemissies van fijnstof.

Paragraaf 1.3 Handreiking veehouderij en gezondheid

Het Ondersteuningsteam Veehouderij en Volksgezondheid (team van provincie Noord-Brabant, de GGD en verschillende Brabantse omgevingsdiensten en gemeenten, waaronder de ABG-gemeenten) heeft de Handreiking veehouderij en gezondheid (Handreiking) vastgesteld. De Handreiking bestaat uit een algemene onderbouwing op grond waarvan volksgezondheid meegenomen dient te worden in de ruimtelijke besluitvorming en de besluitvorming in het kader van milieu. Vervolgens is een wijze van beoordeling uitgewerkt (het stappenplan) om tot een zorgvuldige, praktische en uniforme beoordeling te komen of er een dusdanig verhoogd risico voor de volksgezondheid bestaat dat advisering vanuit de GGD wenselijk is.

Voor onderhavig plan heeft de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant een milieuonderzoek uitgevoerd. In het milieuonderzoek is een gezondheidkundige beoordeling van de GGD Brabant opgenomen. Op deze manier krijgt de volksgezondheid een volwaardige plaats in de beoordeling van het woon- en leefklimaat en de ruimtelijke ordening.

Paragraaf 1.4 Wettelijke toetsingskaders

Voor verschillende milieuonderdelen die van invloed kunnen zijn op de volksgezondheid zijn wettelijke en beleidsmatige toetsingskaders gevormd, veelal op basis van heersende wetenschappelijke inzichten. Dit geldt bijvoorbeeld voor de milieuonderdelen geur, geluid en luchtkwaliteit. Op dit moment zijn er geen algemeen aanvaarde wetenschappelijke inzichten op basis waarvan zou moeten worden aangenomen dat de geldende toetsingskaders niet toereikend zijn om onaanvaardbare volksgezondheidsrisico's te voorkomen.

Beoordeeld is of ter plaatse van de nieuwe woningen wordt voldaan aan de wettelijke en beleidsmatige toetsingskaders voor verschillende milieuonderdelen. Op basis van milieuonderzoek is geconcludeerd dat hieraan wordt voldaan. Dit is uitgewerkt in verschillende onderdelen van deze toelichting, waarnaar dan ook wordt verwezen. Nu wordt voldaan aan de geldende normen is er geen sprake van onaanvaardbare risico's voor de volksgezondheid ter plaatse van de nieuwe woningen binnen het plangebied.

Het milieuonderzoek is uitgevoerd door de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant en is als bijlage bij deze toelichting opgenomen. In het milieuonderzoek is een gezondheidkundige beoordeling van de GGD Brabant opgenomen. Hierbij is gebruik gemaakt van gezondheidkundige advieswaarden die worden gebruikt ter

bescherming van de volksgezondheid. De gezondheidkundige advieswaarden kunnen ook gebruikt worden bij het bepalen van de ambitie van de gemeente. In het milieuonderzoek is dus niet alleen getoetst aan wettelijke normen, maar ook aan verschillende (gezondheidkundige) advieswaarden. Uit de rechtspraak volgt dat niet dwingend hoeft te worden getoetst aan advieswaarden (zie bijvoorbeeld ABRS 13 januari 2016, ECLI:NL:RVS:2016:17 en ABRS 27 februari 2019, ECLI:NL:RVS:2019:619). Dit betekent dat als een advieswaarde wordt overschreden, dit geen reden hoeft te zijn om een ontwikkeling niet mogelijk te maken. Als ten aanzien van een bepaald milieuonderdeel is getoetst aan een (gezondheidkundige) advieswaarde, maar hieraan niet wordt voldaan, is in het betreffende onderdeel van deze toelichting aangegeven waarom er geen sprake is van onaanvaardbare gezondheidsrisico's en waarom er (wel) sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat ter plaatse van de nieuwe woningen.

Paragraaf 1.5 Q-koorts

Het enige gezondheidsrisico waarvoor tot op heden stevig wetenschappelijk bewijs bestaat, zijn uitbraken van Q-koorts. In de omgeving van het plangebied zijn twee geitenhouderijen gelegen, namelijk op een afstand van 480 meter en 1450 meter tot de dichtstbijzijnde woonbestemmingen. De bestrijding van besmettelijke dierziekten, zoals Q-koorts, vindt primair regeling in andere wetgeving, zoals de Regeling tijdelijke maatregelen dierziekten en de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren. Bij de vaststelling van een bestemmingsplan is de mogelijke besmetting van dierziekten wel een ruimtelijk mee te wegen belang.

In de Regeling tijdelijke maatregelen dierziekten is onder andere een vaccinatieplicht voor geiten en schapen tegen Q-koorts opgenomen. Ook zijn hierin regels gesteld over onder andere tankmelkmonitoring (monitoring Q-koorts) en het uitrijden of afvoeren van de mest van geiten en schapen. Sinds het invoeren van een landelijke vaccinatieplicht en andere regels zoals die in de Regeling tijdelijke maatregelen dierziekten zijn vastgelegd, heeft geen uitbraak van Q-koorts meer plaatsgevonden. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit is belast met de controle op de naleving en de handhaving van de relevante bepalingen. Er mag dan ook van worden uitgegaan dat die bepalingen in de praktijk worden nageleefd.

Uit het VGO 2-onderzoek blijkt dat de Q-koortsepidemie waarschijnlijk tijdens de vroege jaren heeft bijgedragen aan het verhoogde aantal longontstekingen. Deze vormt echter geen verklaring voor het verhoogde risico vanaf 2011.

De aanwezigheid van de geitenhouderijen in de omgeving van de nieuwe woonwijk levert dan ook geen onaanvaardbare volksgezondheidsrisico's op vanwege Q-koorts.

Paragraaf 1.6 Endotoxinen

Een van de effecten op de volksgezondheid ziet op endotoxinen. In het rapport 'Gezondheidsrisico's rond veehouderijen' (2012) van de Gezondheidsraad wordt over endotoxinen opgemerkt dat in 2010 mede op basis van experimenteel onderzoek onder mogelijk gevoelige personen een nieuwe gezondheidkundige advieswaarde voor werknemers is afgeleid van 90 endotoxine-units per kubieke meter lucht (EU/m³). Bij blootstelling aan concentraties onder die advieswaarde lopen werknemers volgens advies geen gezondheidsrisico's.

Rond veehouderijen gemeten waarden liggen doorgaans lager dan deze advieswaarde van 90 EU/m³. Maar omwonenden of bepaalde groepen onder hen zouden gevoeliger kunnen zijn dan werknemers. Een mogelijke manier om daar in bepaalde situaties rekening mee te houden is het toepassen van een zogeheten intraspecies onzekerheidsfactor. Hoe groot die factor zou moeten zijn, valt op basis van de beschikbare kennis niet te zeggen. Als men desondanks zou willen kiezen voor toepassing van een onzekerheidsfactor, ligt bij de huidige stand van kennis de standaard factor 3 het meest voor de hand. De gezondheidkundige advieswaarde

voor de algemene bevolking zou daarmee 30 EU/m³ bedragen. Nader onderzoek naar het effect van blootstelling aan endotoxinen bij de algemene bevolking en mogelijke risicogroepen daarbinnen kan tot een beter onderbouwde advieswaarde leiden.

In het rapport 'Emissies van endotoxinen uit de veehouderij: emissiemetingen en verspreidingsmodellering' (endotoxinerapport) van juni 2016 van Wageningen University & Research is een verslag gedaan van met het oog op de advieswaarde van 30 EU/m³ uitgevoerde metingen en berekeningen.

In het endotoxinerapport zijn op basis van metingen bij zes stallen endotoxinegehalten in van de stallen afkomstig stof bepaald. Deze gehalten zijn gebruikt in modelmatige verspreidingsberekeningen. Met die verspreidingsberekeningen is beoordeeld of, als wordt voldaan aan de voor veehouderijen geldende normen voor (achtergrondwaarden van) fijnstof (PM10) en geur, kan worden aangenomen dat ook wordt voldaan aan de advieswaarde van 30 EU/m³. Uit de berekeningen volgt dat dit onder andere afhankelijk is van de gehouden diersoort en de achtergrondconcentraties in het gebied.

De deels ontbrekende en gebrekkige invoergegevens leiden tot onzekerheid in de uitkomsten van het endotoxinerapport. Deze onzekerheden kunnen de uitkomsten van de modelberekeningen aanzienlijk beïnvloeden. De berekeningen zijn geen worst case berekeningen. Dit vraagt om verdere onderbouwing door metingen, waarbij verschillende aspecten van belang zijn.

Zowel wat de voor blootstelling aan endotoxinen te hanteren advieswaarden als de wijze waarop kan worden berekend welke concentratie endotoxinen zal worden veroorzaakt door een veehouderij, bestaat op dit moment nog een aanzienlijk aantal vragen waarvoor verder wetenschappelijk onderzoek is vereist.

Wat endotoxinen betreft is er niet met een eenduidige wettelijke regeling bepaald op welke wijze het bevoegd gezag de mogelijke gevolgen van de emissies van endotoxinen bij veehouderijen in de besluitvorming moet betrekken. Er is geen wettelijke norm voor endotoxinen. Ook is er op dit moment geen landelijk toetsingskader voor endotoxinen beschikbaar.

Het Ondersteuningsteam Veehouderij en Volksgezondheid heeft vooruitlopend op de ontwikkeling van een landelijk toetsingskader de 'Notitie Handelingsperspectieven Veehouderij en Volksgezondheid: Endotoxine toetsingskader 1.0' (Toetsingskader endotoxinen 1.0) opgesteld. Het beschrijft een aanpak voor het beoordelen van het risico op verspreiding van endotoxinen van veehouderijen.

Het Toetsingskader endotoxinen 1.0 is toegepast om het risico op verspreiding van endotoxinen van veehouderijen op de nieuwe woonwijk te beoordelen. Uit het Toetsingskader endotoxinen 1.0 volgt op basis van de fijnstofemissie een aan te houden afstand van 297 meter. Binnen deze afstand wordt de advieswaarde van 30 EU/m³ overschreden. De afstand tussen het dichtstbijzijnde emissiepunt van deze veehouderij en het plangebied bedraagt 647 meter. Er wordt dus ruimschoots aan het aan te houden afstandscriterium voldaan. Dit betekent dat binnen het plangebied wordt voldaan aan de advieswaarde van 30 EU/m³ voor endotoxinen.

Paragraaf 1.7 Moratorium geitenhouderij

Op 7 juli 2017 heeft de provincie Noord-Brabant een moratorium op de geitenhouderij vastgesteld. Dit moratorium is verwerkt in de Verordening ruimte actualisatie 2017, die op 15 juli 2017 in werking is getreden. De Verordening ruimte bepaalt dat een toename van de bestaande oppervlakte dierenverblijf voor geitenhouderijen door het oprichten van gebouwen of door het in gebruik nemen van gebouwen voor het houden van geiten niet is toegestaan. Op deze regel gelden twee uitzonderingen:

- de verplaatsing van een bestaande geitenhouderij vanuit het belang van de bescherming van de gezondheid;
- de ontwikkeling van een geitenhouderij die is ingegeven vanuit een dierenwelzijnsconcept zonder toename van het aantal geiten dat mag worden gehouden op grond van de milieutoestemming op 7 juli 2017.

Het moratorium op de geitenhouderij is in beginsel tijdelijk van aard. De resultaten van de vervolgonderzoeken moeten uitwijzen of de sector zich weer op een verantwoorde wijze kan ontwikkelen.

De verbodsregels voor de geitenhouderij hebben geen rechtstreekse invloed op het mogelijk maken van gevoelige bestemmingen zoals woningen. In het kader van de omgekeerde werking moet hieraan echter wel aandacht worden besteed bij het mogelijk maken van gevoelige bestemmingen. Om die reden wordt in deze toelichting uitgebreid op de volksgezondheid ingegaan.

Zoals hiervoor al is toegelicht, zijn voor verschillende milieuonderdelen die van invloed kunnen zijn op de volksgezondheid wettelijke en beleidsmatige toetsingskaders gevormd, veelal op basis van heersende wetenschappelijke inzichten. Uit het milieuonderzoek dat voor de nieuwe woonwijk is uitgevoerd, blijkt dat binnen het plangebied aan alle wettelijke normen wordt voldaan. Er is dan ook geen sprake van onaanvaardbare risico's voor de volksgezondheid ter plaatse van de nieuwe woningen binnen het plangebied. Dit wordt ook nog bevestigd doordat binnen het plangebied wordt voldaan aan de advieswaarde van 30 EU/m³ voor endotoxinen.

Dat uit het VGO onderzoek blijkt dat er een verhoogde kans op longontsteking bestaat voor mensen die rondom een geitenhouderij wonen, tot een afstand van 1,5-2 kilometer, is geen reden om de nieuwe woonwijk niet mogelijk te maken. De precieze oorzaak van de verhoogde risico's is op dit moment niet bekend. Op basis van alleen de VGO onderzoeken kan niet worden vastgesteld of sprake is van oorzakelijke verbanden tussen stoffen en micro-organismen van veehouderijen en gezondheidseffecten (VGO 1-onderzoek, blz. 13; VGO 2-onderzoek, blz. 16). Dit geldt ook voor het deelonderzoek 'Longontsteking in de nabijheid van geiten- en pluimveehouderijen; actualisering van gegevens uit huisartsenpraktijken 2014-2016' van VGO 3. Daarin staat vermeld dat er op dit moment geen duidelijke causaliteit te vinden is voor de gevonden associatie tussen longontsteking en geitenhouderijen in de omgeving (deelonderzoek VGO 3, blz. 26). Een relatie met de Q-koortsepidemie van 2007-2009 is zeer onwaarschijnlijk, mede door de uiteindelijk getroffen maatregelen.

Of er oorzakelijke verbanden bestaan en zo ja, wat deze inhouden, moet nog uit vervolgonderzoek blijken. Het kan enkele jaren duren voordat hierover duidelijkheid komt. Er zijn dus nog vele onderzoeken nodig om tot een definitieve conclusie te komen.

Wanneer de bron(nen) die het verhoogde risico op longontsteking rond geitenhouderijen veroorzaakt / veroorzaken bekend is / zijn, dan zijn ook bedrijfsgerichte maatregelen te nemen om de emissie te verminderen of te vermijden. Die kunnen dan aan vergunningverlening worden verbonden en geitenhouderijen kunnen zich verantwoord ontwikkelen zonder onaanvaardbare risico's voor de volksgezondheid te veroorzaken. Wij zien daarom geen reden om geen nieuwe woningen toe te staan.

Paragraaf 1.8 Samenvatting beoordeling volksgezondheid

Wij zijn ons bewust van een mogelijk verhoogd gezondheidsrisico voor toekomstige bewoners. Op dit moment is er echter geen causaal verband aangetoond tussen een verhoogd gezondheidsrisico en wonen in de omgeving van een veehouderij. Er zijn geen algemeen aanvaarde wetenschappelijke inzichten op basis waarvan zou moeten worden aangenomen dat de geldende toetsingskaders niet toereikend zijn om onaanvaardbare volksgezondheidsrisico's te voorkomen. Nu ter plaatse van de nieuwe woningen binnen het

plangebied wordt voldaan aan de geldende toetsingskaders, achten wij het woon- en leefklimaat ter plaatse aanvaardbaar.